

ORNIS FENNICA

XXI, N:o 1

1944, 1. III.

SUOMEN LINTUTIETEELLISEN YHDISTYKSEN JULKAISEMA
UTGIVEN AV ORNITOLOGISKA FÖRENINGEN I FINLAND

Toimitus P. Palmgren, O. Kalela
Redaktion

Syvärin Juksovan seudun linnustosta.

U. PERTTULA.

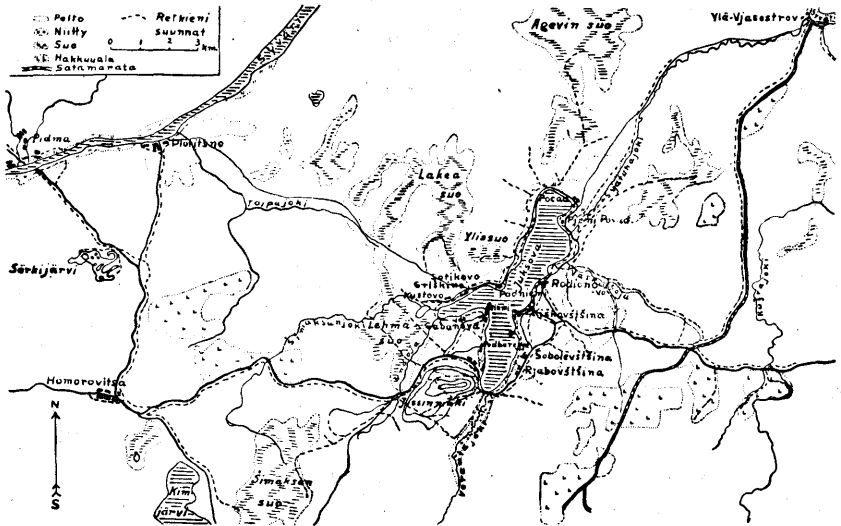
Tutkimusalue.

Jouduttuani helmikuusta 1942 lähtien asustamaan Juksovan rannalla Aunuksen kannaksen itäisellä rintamalohkolla sain erinomaisen tilaisuuden, etenkin kesinä 1942 ja 1943, jatkuviin retkeilyihin mainitun järven ympäristössä. Sikäläinen kasvisto vei suurimman osan vapaa-ajostani, mutta myöskin eläimistö, nimenomaan linnusto, houkutteli havainnontekoihin, missä hyvä sotilaskiikari oli arvokkaana apuna. Retkieni suunnat näkyvät oheisesta kartasta (kuva 1).

Seudun maasto on mäkiästä. Eräs sen korkeimpia kohtia, Jussinmäki (Jušina gora, kuva 6), nousee 127 m merenpinnan yläpuolelle. Irtaimet maalajit verhoavat kalkinsekaista kallioperää kaikkialla. Ne ovat savesta rikkaita, väriltään usein tiilenpunervia, mutta niihin sekoittuu melkein aina $\pm$ hiesuvaltaisia aineksia karkeampien sora- maisten kokonaan puuttuessa tai esiintyessä niukemmin.

Seutu on tyypillistä erämetsien ja -soitten maata Juksovan järven ja Syvärin lähiympäristöjä lukuunottamatta, jotka on raivattu viljelykselle.

Metsissä on runsaasti lehtoja: saniais- ja *Aconitum*-tyyppiä painanteissa ja purovarsissa, *Oxalis-Geranium*- ja *Oxalis-Majanthemum*-tyyppiä tuoreilla mailla sekä *Vaccinium-Rubus*-tyyppiä läheneviä kuivemmilla rinteillä. Kangasmetsistä *Oxalis-Myrtillus*- ja *Myrtillus*-tyyppiä tavataan eniten. Paikoin mäkien töyryillä on *Vaccinium*-tyyppiä sitä kuivempien puuttuessa jokseenkin tyystin. Puus- toltaan lehdot ovat joko puhtaita lehtimetsiä (melkoisesti jokseenkin puhtaita haavikoitakin), useimmiten kuitenkin kuusensekaisia, kuivemmat männynsekaisia. Kangasmetsätkin ovat enimmäkseen seka- metsiä, joten puhtaita havumetsiä on seudulla varsin niukasti.

Kuva 1. Tutkimusalueen kartta.

(Untersuchungsgebiet. Gebrochene Linien = Exkursionen.)

Soista on suurin Agevin suo, joka eteläosassaan on lettorämettä ja -korpea taikka aukeata lettoa tai vihernevaa ja pohjoisosassaan erilaisia nevoja. Šimaksansuo on pääasiassa aukeita vihernevoja, Lehmäsuo erilaisia lettoja, lettorämeitä tai -korpia, Lakeasuo rämeitä ja Ylissuo niittyvillanevaa. Purovarsissa on uhkeita heinä- ja ruohokorpia. Ominaisia ovat puro- ja jokivarsien sekä Juksovan rantojen useimmiten lähteitten synnyttämät pienet avoimet rinnesuo-
läiskät (enimmäkseen lettoja).

Paikoin on niin Syvärin kuin Juksovankin rannoilla sekä Veranta- ja Svjatuhajokien suussa pajurikkaita luhtaniittyjä.

Viljelysmaitten pellonreunat ja ojanvarret ovat peräti pensastuneet, ja latoja ja elosuoja korvaavat monilukuiset haasiat.

Asutukselle on ominaista ranta- tai tie-rantasijainti. Kylät ja talot ovat tunnettua itäkarjalaista tyyppiä. Juksovan kylät ovat pieniä käsittäen korkeintaan parikymmentä taloa, mutta Syvärinvarren pogostat isompia, Pidmassa esim. lähes parisataa taloa.

Sää t olivat kesällä 1942 sateiset ja kylmät, kesällä 1943 huomattavasti kauniimmat ja lämpimämmät.

Ennen systemaattista lajikuvausta mainitsen muutamia vuodenaikain vaihtumiseen ja kasviluontoon perustuvia fenologisia kiintopisteitä lajien muuttoaikoja koskevien havaintojen valaisemiseksi:

Aukealla maa alkoi paljastua 14. IV. 42 ja 1. IV. 43 ja oli kokonaan paljaana (ojanpohjia lukuunottamatta) 21. IV. 42 ja 12. IV. 43. Metsissä lunta vain notkoissa ja takapäiväisissä paikoissa 1. V. 42 ja 20. IV. 43. Lumi kaikkialta hävinnyt 14. V. 42 ja 3. V. 43. Jäät lähtivät Syväristä 23. IV. 42 ja Juksovasta 6. V. 42 sekä 23. IV. 43. Ensimmäinen syyspakkanen 5. IX. 42. Ensi lumi 21. X. 42 ja 13. X. 43. Pysyvä lumipeite 25. XI. 42 ja 22. XI. 43. Juksova jäättyi 25. XI. 42 ja 29. XI. 43.

Chrysozplenium alkoi kukkia 26. IV. 42 ja 16. IV. 43, *Gagea minima* 5. V. 42 ja 28. IV. 43. Lehti puhkesi koivuun 15. V. 42 ja 7. V. 43. Tuomi alkoi kukkia 29. V. 42 ja 15. V. 43. Koivu vivahti keltaiseen 5. IX. 42, alkoi varistaa lehtiään 12. IX. 42 ja oli täysin lehdetön 10. X. 42. Kaikki lehtipuut varistaneet lehtensä 25. X. 42.

Alueen lintulajisto ja sen esiintymissuhteet.

Seuraavassa systemaattisessa luettelossa mainitut lajit ovat pesimälintuina esiintyviä, ellei siitä toisin ole mainittu. Epävarmat pesimälinnut on merkitty sulkeissa olevilla tähdillä, muuttajat ja $\pm$ satunnaiset lajit tähdellä. Päivämäärät ilmoittavat, milloin laji on keväällä ensi kerran tavattu tutkimusalueella, muutamassa tapauksessa myöskin viimeisen havainnon siitä syksyllä.

Corvus c. corax L. Jokseenkin yleinen. Tavattu myöskin viljelysmailla ja teillä harakan ja variksen seurassa, näitä paljon harvalukuisempana. Vieraili paikoin säännöllisesti korpikorsujen, jopa talojenkin kaatopaikoilla yhdessä närhen, harakan ja talitiaisen seurassa talvisaikaan.

(*) *C. f. frugilegus* L. 2. V. 42 3 yksilöä Kiškovštšinan kylän pelonaidalla. Pesiminen seudulla epävarmaa. Joka tapauksessa näin lajia kahdesti heinäkuussa 1943: 3 lintua Posadin kylän heinäpellolla ja yhden lennossa ensinmainitussa kylässä.

C. corone cornix (L.). Yleinen.

Coloeus monedula L. Luonteenomaisin kylien linnuista täällä niinkuin koko Etelä-Aunuksessa — olen yhdyttänyt sen mm. Saari-mäessä, Mäkriässä ja Pisissä Lounais-Aunuksessa, Syvärin kaupungissa sekä Peltosten ja Posarin kylissä Kaakkois-Aunuksessa. Tutkimusalueella oli melkein jokaisella kylällä oma parvensa (tavallisesti 20—30 yksilöä parvessa). Ränstyeitten talojen päätyreiat ja isojen kolhosirakennusten puoliavoimet ullakot tarjosivat naakalle erinomaisia pesäpaikkoja, joista omalatauisimpana olin (Peltosissa) tavannut tšasounan rikkinäisen sipulikuvun. Korkeat haasiat olivat parvien mieluisimpia levähdyspaikkoja.

Pica p. fennorum Lönnb. Hyvin yleinen — yleinen.

Garrulus g. glandarius (L.). Jotenkin yleinen. Suosi kylien läheisiä metsiköitä ja pensastoja.

Sturnus v. vulgaris L. Pesi kylien pihapuitten — pääasiassa pakkasen panemia omenapuita ja joitakin koivuja, lehtikuusia, poppeleita ja niinipuita — harvalukuisiin ränstyneihin pesäpönttöihin, mutta myöskin onttoihin haapoihin (Jussinmäki). — 14. IV. 42 ja 8. IV. 43; 30. VIII. 43. (Sobolevštšina).

(*) *Oriolus o. oriolus* (L.). 1 ♂ lauloi 4. VI. 42 Jussinmäen kuusikkorinteessä. Sittemmin en tavannut sitä kertaakaan.

Chloris ch. chloris (L.). 4. V. 43 Jussinmäen alarinteessä pari paria. Myöhemmin kesällä olen nähnyt sitä vain kaksi kertaa kuusi-haapavaltaisessa sekametsässä. Todennäköisesti pesivänä.

(*) *Carduelis c. carduelis* (L.). 3. VII. 43 ♂ Konetsin koulun puiston poppeleissa ja lehtikuusissa. Sen koommin en lajia tavannut. Mahdollisesti pesivänä seudulla.

C. spinus (L.). Pesivänä siellä täällä sekametsissä ja kuusikoissa. Kummankin kesän alku- ja loppupuoliskolla isommissa parvissa, vierailen ahkeraan mm. Konetsin koulun puistopuissa.

* *C. flammea* (L.). 10.—15. X. 42 suuria parvia Juksovan rantalepiköissä lepän pähkylöillä herkuttelemassa. 17. IV. 43 parvet syömässä Jussinmäen rinnelepidistä maahan varisseita pähkylöitä. Ei pesivänä.

Pyrrhula p. pyrrhula (L.). Pesimäaikana siellä täällä havu- ja sekametsissä. Talvella huomattavasti yleisempi kylien lähetyillä ilmestyen sinne jo syyskuun loppupuoliskolla.

Carpodacus e. erythrinus (Pall.). Yleinen, suosien erikoisesti tienvarsien ja viljelmien pensastoja (kuva 2), eikä karta kyliäkään, sillä ainakin kolmessa Juksovan kylässä se pesi talojen pihapensasiin. Harvemmin suljetussa metsässä. Juksovanjärven rantoja seurottelevien tienvarsien lintukannan kesällä 1943 arvioin vähintään 100:ksi pesiväksi pariiksi. — 23. V. 42 ja 20. V. 43.

* *Pinicola e. enucleator* (L.). 21. X. 42 pysähtyi 1 pari muuttomatallaan Konetsin koulun mäelle. Samana päivänä sekä 2. XI. 42 näin n. 50—60-päisen parven lentämässä eteläiseen suuntaan. Ei alueella pesivänä.

Loxia c. curvirostra L. Tavattu kesällä useasti havupuurikkaista sekametsistä. Talvisaikaan parvia mm. Jussinmäellä.

Fringilla c. coelebs L. Hyvin yleinen kaikenlaatuisilla metsä-

Kuva 2. *Carpodacus erythrinuksen* mielibiotooppia Jussinmäen länsirinteellä. — Valok. U. Perttula 10. VI. 42.

(*Brutbiotop von Carpodacus erythrinus.*)

mailla, mutta myös puistoissa. — 17. IV. 42 ja 12. IV. 43 useampia satoja yksilöjä (sekä ♂♂ että ♀♀) käsittävässä parvissa, jotka söivät eritoten maahan varisseita lepän siemeniä. Vielä 29. IX. 42.

**F. montifringilla* L. 27. IV. 43 joitakin ♂:ita tavallisen peipon seurassa Kiškovštšinan kylän peltolaidalla. Pesimisestä ei ainkaan havaintoja.

Passer d. domesticus (L.). Kylissä runsaslukuinen varpuskanta, jolle 2-kerroksiset karjalantalot monine ikkunoineen (vuorilaudat!) tarjosivat ihanteellisia pesimäpaikkoja.

P. m. montanus (L.). Yleinen rinnan edellisen lajin kanssa.

Emberiza c. citrinella L. Kulttuurimailla, kuten maantienvieripensastoissa ja peltojen laitamilla samaa yleisyysluokkaa kuin kotiseudullani Hämeen Lempäälässä. Talvisin parvissa ihmisasuntojen lähetyksillä.

E. sch. schoeniclus (L.). Asusti etenkin Juksovan lieterantain pajukoissa sekä Veranta- ja Svjatuhajoen suupuolen pajuviidoissa mutta myöskin Syvärin laakeilla pensastuneilla rannoilla (Ylä-Vjasostrov ja Pidma). Juksovan rantojen kanta n. 30 paria.

**Plectrophenax n. nivalis* (L.). 21. IV. 42 6 yksilöä Juksovanjärven lantaantuneella talvitiellä ja 2. X. 42 7—8 yksilöä peltotiellä. Ei pesivänä.

Alauda a. arvensis L. Yleinen. Lauoi vielä keskikesälläkin ahkeraan. — 14. IV. 42 ja 9. IV. 43.

Anthus t. trivialis (L.). Yleinen — jotenkin yleinen viljelysmaitten laitamilla ja metsän aukkopaikoilla. Tavattu myöskin Lehmäsuon lettorämeellä. — 25. IV. 42.

A. pratensis (L.). Tavattu pesivänä ainakin aukealla Agevin suolla (11. VI. 43), mahdollisesti muuallakin.

Motacilla flava L. Yleisin aukeilla soilla. Tavattu kaikilla johdannossa mainituilla soilla. Myös viljelysmailla.

M. a. alba L. Samaa yleisyydsluokkaa kuin Etelä-Suomessa. — 30. IV. 42, 28. IX. 42 ja 20. IV. 43.

Certhia f. familiaris L. Siellä täällä. Tavattu keskikesälläkin, mm. Konetsin koulun puistossa.

Parus m. major L. Yhtä yleinen kuin Etelä-Suomessa.

P. a. ater L. Siellä täällä — harvinainen. Tavattu Jussinmäessä 28. IV. 43 ja MT:n sekametsässä 7. VII. 43. Pesivänä.

P. c. cristatus L. Siellä täällä havumetsissä.

P. atricapillus borealis Selys. Yhtä yleinen kuin Etelä-Suomen metsissäkin. Pesi kesällä 1943 mm. Jussinmäen AT:n kuusensekaisessa lehdossa puolilahossa harmaalepässä n. 2.5 m:n korkeudella.

(*) *Aegithalos c. caudatus* (L.). 8. I. 43 joitakin yksilöitä aterioimassa eräässä purovarressa.

Regulus r. regulus (L.). Hyvin harvinainen, sillä tavattu ainoastaan kerran (ks. taulukkoa s. 13). Syynä vähälukuisuuteen ilmeisesti sopivien asuinpaikkojen niukkuus.

* *Lanius e. excubitor* L. 15. X. 42 tavattu yksi yks. Konetsin koulun puistossa. 30. VIII. 43 Juksovanjärven etelärannan pensastossa yksi pari. 15. X. 43 samoilla paikoilla yksi yks. Linnut luultavasti muuttomatallaan Juksovaan pysähtyneitä, sillä pesimisestä lienee tuskin kysymys?

L. c. collurio L. Siellä täällä. Nähty kumpanakin kesänä pesivänä Konetsin koulun vaiheilla. 3. VI. 43 Ylä-Vjasostroviin päättyvän kapearaiteisen satamaradan varrella pensastuneella suurella hakkuualalla sekä 6. VI. 43 samanlaisessa ympäristössä Kuzrajoen äärellä lähellä maantietä.

Muscicapa s. striata (Pall.). Jokseenkin yleinen, etenkin kylien lähistöllä. — 17. V. 42.

M. h. hypoleuca (Pall.). Pesimälintuna Konetsin koulun puistossa — 42. — 17. V. 42.

Phylloscopus collybita abietinus (Nilss.). Havupuurikkaissa se-

kametsissä yleinen — jokseenkin yleinen. Myös korvissa ja letto-korvissa. — 2. V. 43.

Ph. trochilus acredula (L.). Peippostakin yleisempi, sillä paitsi erilaisilla metsämailla erittäin yleinen Juksovanjärven lähiympäristölle luonteenomaisissa viljelysmaitten pensastoissa ja maantien vierillä sekä hakkuualoille nousseissa lehtipuuviidakoissa. — 9. V. 43.

Ph. s. sibilatrix (Bechst.). Siellä täällä — harvinainen. Asusti Konetsin koulun AT:n lehdossa kesällä 1943. — 1. VI. 43.

Locustella n. naevia (Bodd.).

Hyvin harvinainen. Lauloi keskikesällä 1943 ahkeraan Verantajoen suupuolen tiheässä *Salix cinerea* — *S. phylicifolia* — *S. nigricans*-pajukossa, jota ympäröivät yhtenäiset *Calamagrostis neglecta*-kasvustot. Pidin sen ääntä ensin heinäsirkan sirinänä, mutta sen suhteellinen kovuus ja milloin matalampi, milloin korkeampi sävy herättivät epäilykseni, kunnes asia selveni todetessani moisen laulun aiheuttajan linnuksi.

Acrocephalus schoenobaenus (L.). Tavattu kolmessa paikassa Juksovanjärven eutrofisilla mutarannoilla: 16. VI. 42 järven läntisen haaran pohjukassa kaislojen ja osmankäämien varsilla (kuva 3), 18. VI. 42 järven pohjoisimmassa perukassa, jossa kasvoi mm. *Sparganium ramosum*'ia, *Typha latifolia*a, *T. angustifolia*a, *Stratiotes aloidesta* ja *Carex pseudocyperusta*, sekä 7. VII. 43 samanlaisessa ympäristössä Padniemen kylän pohjoispuolella.

Hippolais i. icterina Baldenst. Jokseenkin samaa yleisyysluokkaa kuin vihreäkerttu. Pesivänä Konetsin koulun AT:n lehdossa (kuva 4) ja satamaradan ja maantien risteyskohdan luona lehdossa. — 23. V. 42.

Sylvia borin (Bodd.). Hyvin yleinen — yleinen viljelysmaitten pensastoissa, nuorissa lehdossa (etenkin lepiköissä) ja rantalehdoissa. — 22. V. 43.

S. a. atricapilla (L.). Pesii siellä täällä lehdossa: tavattu tiheässä nuorehkossa leppälehdossa (AT) Jussinmäen rinteessä (kuva 4),

Kuva 3. *Acrocephalus schoenobaenus* elinympäristöä Kustovon kylän rantaosuudella. Etualalla *Stratiotes*, taustalla *Phragmites* ja *Carex pseudocyperus*. — Valok. L. Tiitto 12. VIII. 42.

(Brutbiotop von *Acrocephalus schoenobaenus*.)

Kuva 4. Tiheää AT:n harmaalepikköä Jussinmäen itärinteessä, *Hippolais icterinan*, *Sylvia atricapilla* ja *Luscinia luscinia* mieli-
biotooppia. — Valok. U. Perttula
10. VI. 42.

(*Aconitum-Hain*, *Biotoop von Hippolais icterina*, *Sylvia atricapilla*
und *Luscinia luscinia*.)

Oenanthe oe. oenanthe (L.). Jokseenkin yleinen kylien lähis-
töllä. — 4. IV. 43.

Saxicola r. rubetra Bechst. Yleinen peltojen laitamilla ja niityillä. Tavattu myöskin soilla, mm. suurella Agevin suolla (letolla). — 18. V. 42. ja 14. V. 43.

Phoenicurus ph. phoenicurus (L.). Jokseenkin yleinen, asustaan mielellään tienvierien lehto- ja sekametsissä. Vaikka laji toisaalta suosii ihmisen seuraa — pesi kesällä 1942 mm. Konetsin koulun pihamalle hyljättyyn pulpettiröykkiöön sekä kesällä 1943 aivan korsumme lähelle — olen tavannut sitä myöskin kaukana ihmisasumuksista, esim. erään hakkuualan laitamalla. — 17. V. 42 ja 24. IV. 43.

Luscinia luscinia (L.). Jokseenkin yleinen — siellä täällä ainakin Juksovanjärven lähiympäristössä. 1. VI. 43 illalla tekemälläni

kahdessa paikassa matalassa pensaikkelehdossa Vaskusojan varrella (AT), vanhassa kuusi-haapavaltaisessa lehdossa (OGeT) ja eräässä puronvarsilehdossa jättiläishaavan varjossa (AT). — 29. V. 43.

S. c. communis Lath. Hyvin yleinen. Samanlaisten biotooppien lintu kuin *S. borin*. — 22. V. 43.

S. c. curruca (L.). Jokseenkin yleinen. Hyvin tiheiden lehto- ja muidenkin pensaikkojen asukas. — 26. V. 42.

Turdus pilaris L. Yleinen. Pesii yhdyskunnittain. — 15. IV. 43.

T. ericetorum philomelos Brehm. Jokseenkin yleinen — siellä täällä havupuurikkaissa vanhemmissa metsissä. — 20. IV. 43.

T. musicus L. Yleinen sekä havu-
että lehtipuuvaltaisissa metsissä, suosien eritoten vanhoja haavikoita. Lajin varhaiskeväinen iltalaulu piu-piu-piu-piu korkean kuusen tai haavan latvassa antaa leimaa koko ympäristölle. — 15. IV. 43.

pyöräretkellä totesin lajin laulavan ainakin 12 eri paikassa järven lähilehdoissa. Niinikään lauloi laji 16. VI. 43 Syvärin varrella Pidman lehdoissa. — 19. V. 42 ja 18. V. 43.

Erithacus r. rubeculus (L.). Jokseenkin yleinen — yleinen tiheissä havupuurikkaissa sekametsissä ja havumetsissä, paikoin myös lehdoissa. — 1. X. ja 9. X. 42 sekä 22. IV. 43.

(*) *Prunella m. modularis* (L.). Nähty ainoastaan 2 kertaa, nim. 25. ja 28. IV. 43 aivan läheltä kaatuneella kuusenrungolla Jussinmäessä. Epävarmaa, pesiikö seudulla.

Hirundo r. rustica L. Yleinen. — 21. V. 42, 14. V. 43 ja 5. IX. 43.

Delichon u. urbica L. Yleinen. — 24. V. 42, 14. V. 43 ja 5. IX. 43.

Riparia r. riparia L. Pesi yhdyskunnittain Niemen ja Podbeležjen sekä Rodionovon ja Kiškovštšinan kylien välisissä hiesuisissa rantatörmissä. — 25. V. 42.

Micropus a. apus (L.). Jokseenkin yleinen. Paitsi Juksovan seutujen yllä tapasin lajia Pidman ja Plotitsnon tienoilla sekä keskellä asumattomia taipaleita Homorovitsan ja Juksovan sekä Juksovan ja Baranin (n. 14 km Kiškovštšinanasta itään) välillä, missä laji luultavasti pesi lahoihin haapoihin. — 26. V. 42.

Caprimulgus e. europaeus L. Yhdyttiin lajin kahdessa paikassa: Jussinmäen korkeimmalla huipulla mäntykankaalla, josta käsin laji kesällä 1942 iltahämärissä usein vieraili Konetsin koulutontin yllä, Rodionovon kylän äärellä olevan mäntykumpareen liepeillä kesällä 1943.

(*) *Coracias g. garrulus* L. Nähty ainoastaan kerran, nim. yksi ♂ 11. VIII. 42 Kiškovštšinan kylän lähetyvillä. Tuskin pesivänä.

Picus c. canus Gmel. Siellä täällä. Tavattu 6. VII. 42 Lehmäsuon lettorämeellä ja samana kesänä pari kertaa sekametsässä.

Dryobates m. major (L.). Hyvin yleinen — yleinen. Kesällä 1942 todettu 5 pesää (kaikki lahohaavoissa), joista 3 kpl. aivan tien vierellä Konetsin—Homorovitsan välillä. Asusti koko talven 1942—43 Konetsin koulun puistossa.

D. l. leucotos (Bechst.). Tavattu ainoastaan kerran, nim. 6. VII. 42 tutkimassa Padniemen kylän jäkälöityneitä peltohaasioita.

D. m. minor (L.). Siellä täällä. Tavattu eräällä hakkuualalla 21. VIII. 42, Undojan varrella 15. III. 43 sekä n. 2 km Kimjärven pohjoispuolella kuusivaltaisessa sekametsässä 29. XI. 43.

Picoides t. tridactylus (L.). Näyttäytynyt kahdesti: toisella ker.

ralla Jussinmäessä 5. VI. 42 ja toisella satamaradan vierellä hakkuu-
alan laitamalla 6. VI. 43.

Dryocopus m. martius (L.). Siellä täällä — harvinainen.

Lynx t. torquilla L. Pesimälintuna Jussinmäessä. Tavattu myös
satamaradan ja maantien risteyskohdan parakkien luona 31. V. 43
ja Kiškovšišinan kirkkomaalla.

Cuculus c. canorus L. Yhtä yleinen kuin Etelä-Suomessa. —
15. V. 42 ja 9. V. 43.

Aegolius f. funereus (L.). Jokseenkin yleinen — siellä täällä.
Tavattu useamman kerran sekä kesällä että talvella (talvella mm.
Konetsin kylässä).

Bubo b. bubo (L.). Harvinainen. Marraskuussa 1943 asustanut
erään yksinäisen korsun lähetyvillä tiheässä korpikuusikossa n. 5.5
km Juksovanjärven eteläpäästä itään.

Falco s. subbuteo L. Pikkuhaukkoja nähty lennossa usein,
mutta niiden tuntemisen ollessa ilmasta käsin vaikeahkoa jätän nii-
den yleisyysarvioinnit sikseen. 4. VI. 43 nuolihaukka istui korkean
haavan latvapuolella Svjatuhan suun lähetyvillä. — Mainittakoon
tässä yhteydessä, että Juksovan peltoaukeitten yllä liikkuva haukka-
kanta oli erittäin runsas johtuen puolestaan peltojen ja niiden vä-
listen mäkien ja pientareitten ilmiömäisen rikkaasta myyrä- ja maa-
myyräkannasta.

F. t. tinnunculus L. Yhdytetty 28. VII. 42 puhelinpylvästä Ko-
netsin tienvierellä.

Aquila ch. chrysaetus (L.). Yksi ♂ ammuttu kevätkesästä 1942
Homorovitsan kylän kaakkoispuolella.

Buteo buteo zimmermannae Ehmcke. Yleinen Juksovan vilje-
lysaukeitten vaiheilla.

(**Circus c. cyaneus* (L.). Loppukesällä ja syksyllä 1942 tavattu
useita kertoja. 26. VIII. 42 laskin kokonaista 6 yksilöä yhdellä nä-
kemällä. Epävarmaa, pesiikö alueella vai kuuluuko vain muutta-
vaan kantaan.

**Pandion h. haliaetus* (L.). 26. VIII. 42 kalasääksi teki syöksyään
Juksovan eteläpäähän matalaan veteen, mutta järven lähistön vakitui-
siin asukkaisiin laji ei kuulunut.

*Cygnus cygnus (L.). Luutn. V. HAHN ja alik. U. KALLIO näkivät
muuttomatalla olevia joutsenia 25. IV. 43 Syvärissä Vjasostrovin ja
Pidman kylien välillä, edellinen satakunta (!) yksilöä käsittävän par-
ven, jälkimmäinen 8 yksilön ryhmän.

Anas p. platyrhyncha L.

Hyvin yleinen sekä Juksovassa että Syvärissä. — 5. V. 42 ja 23. IV. 43.

A. c. crecca L. Jokseenkin yleinen Juksovassa ja Syvärissä.

* *Nyroca fuligula* (L.).

25. V. 43 nähty 4 ♂♂ Juksovassa. Ei pesivänä.

(*) *Colymbus stellatus*

Pontopp. 21. V. 42 ♂ Juksovassa. Tuskin pesivänä.

Columba p. palumbus L.

Jokseenkin yleinen: mm.

Svjatuhajoen varrella 11. V. 43, Griškinon kylän pellolla vanhassa olkiaumassa 6 yksilöä 25. V. 43, Jussinmäessä ja Kuzrajoen varrella.

Columba oenas L. Siellä täällä. — Tavattu mm. pesivänä isosta latvastaan keloutuneessa haavassa OGeT:llä 8. VI. 42 n. 2 km Jussinmäestä lounaaseen. — 20. IV. 43.

Charadrius dubius curonicus Gmel. 10. VI. 42 joitakin yksilöitä aterioimassa järven laidolla etelärannalla. 5. VII. 43 Rodionovon kylän matalalla hiekkarannalla 1 pesue (kuva 5).

Vanellus vanellus (L.). Kesällä 1942 pesi järven pohjoispään luhtaniityillä ja pelloilla 2 paria, Sobolevštšinan pellolla I, Verantajojen luhtaniityillä 1 ja Podberežjen niityillä 1 pari. — 16. IV. 42 Verantajojen varrella, vaikka järvi vielä jäässä.

* *Philomachus pugnax* (L.). 20. V. 42 suuri muuttoparvi (useita kymmeniä yksilöjä) vieraili Juksovan etelärannalla. Vapautin erään ♂-linnun rannalle kuivamaan nostetusta rysästä.

Tringa ochropus L. 25. IV. 43 joitakin yksilöitä keväisen sulamisvesilammen reunoilla metsänlaidassa lähellä Kiškovštšinaa. 29. V. 43 Vaskusojan varrella yksi pari. Todennäköisesti pesivänä.

Actitis hypoleucos L. Joitakin pareja Juksovan kivikkorannoilla ja Svjatuhajoen uomassa. — 11. V. 43.

Numenius a. arquata (L.). Kymmenkunta paria Juksovan ja Verantajojen luhtaniityillä. Yhdyttyä myöskin Šimaksansuolla ja Ylissuolla.

Kuva 5. Kiškovštšinan kylän hiekkarantaa; tällaisella rannalla Rodionovon kylän luona pesi *Charadrius dubius curonicus*. — Valok. A. Vanamo syyskuussa —42.

(Brutbiotop von *Charadrius dubius curonicus*.)

Capella g. gallinago (L.). Siellä täällä, etenkin neva- ja letto- niityillä. — 20. IV. 43.

Larus c. canus L. Jokseenkin yleinen sekä Juksovassa että Syväriässä. 9. VII. 43 oli keskellä Juksovaa liikkeellä 2 parvea (yh- teensä n. 40 yksilöä), todennäköisesti järven omaa kantaa. — 11. X. 42 ja 23. IV. 43.

Grus g. grus (L.). Asusti seudun suuremmilla soilla läpi kesän, sillä kurkien urinaa kuultu esim. 16. VI. 42 Lakeasuolta ja 12. VIII. 42 Lehmäsuolta. — 23. IV. 42 jo Lehmäsuolla. 21. VIII. 42 lähtö- hankeissa (seudun yllä kaarteli parvi).

Porzana porzana (L.). Iltayöllä 22. VI. 43 kuultu lajin iskevää huit- huit- huit-ääntelyä Syvärin ruohikkorannalta Pidman kylän kohdalla. Paria viikkoa myöhemmin lintu todettu myöskin Jukso- van etelärannalla Verantajoen suistossa.

Crex crex (L.). Ainakin 6 paria Juksovassa: Jussinmäen pelloilla, Verantapuron suistossa, Niemen, Posadin ja Kiškovštšinan pelloilla sekä Padniemen rantamalla.

Tetrao urogallus L. Siellä täällä — jokseenkin harvinainen. Kanta mahdollisesti vähennyt pyynnin ansiosta. Joka tapauksessa se oli perin niukka kumpanakin vuonna.

Lyrurus t. tetrrix (L.). Siellä täällä. Syksyllä 1943 liikkui Jus- sinmäen etelänpuoleisessa maastossa n. 40-päinen parvi sekä Kim- järven rantamilla n. 25:n yksilön parvi.

Tetrastes b. bonasia (L.). Jokseenkin yleinen.

Perdix perdix (L.). Kesällä 1942 tavattu 1 pesue Jussinmäen luoteispuolen viljelysmaastossa. Lajia ilmeisen niukasti.

Kvantitatiivisia laskelmia.

Esitän lopuksi jo aikaisemmin mainittujen tietojen lisäksi joita- kin kvantitatiivisia laskelmia Juksovan linnustosta linja-arviointien perusteella (20 m:n leveydellä).

Linja-arvio I (29. V. 43 klo 12.15—17.45). Vaskusojan varsi: osittain pen- saikkolehtoa (AT) osittain korkeahkoa nuorenpuoleista seka- metsää (OMT).

— „ — II (6. VII. 43 klo 8.30—12.00). Jussinmäen eteläpuolella: kuusi- haapavaltaista varjoisaa keski-ikäistä sekametsää (OGeT, OMT ja MT, niukasti AT).

Linja-arvio III (7. VII. 43 klo 8.55—12.25). Kiškovštšinan itäpuolella: pensaik-
kolehtoa (AT, OGeT) ja OMT:n viidakkoa, siellä täällä joku
iso haapa tai yksityinen kuusi.

— „ — IV (9 VII. 43 klo 19.30—21.00). Sobolevštšinan ja Kiškovštšinan
välinen pensaikkinen viljelysaukea.

	Yksilöitä linjalla			Yksilöitä linjalla	
	I (3 km)	II (3 km)		III (2.5 km)	IV (1.5 km)
<i>Corvus c. corax</i>	1	—	<i>Corvus corone cornix</i>	1 ¹⁾	—
<i>Garrulus g. glandarius</i>	1	—	<i>Carpodacus e. erythr.</i>	3	2
<i>Chloris ch. chloris</i>	—	1	<i>Fringilla c. coelebs</i>	8	1
<i>Carduelis spinus</i>	2	3	<i>Emberiza c. citrinella</i>	3	1
<i>Pyrrhula p. pyrrhula</i>	4	3	<i>Alauda a. arvensis</i>	1 ¹⁾	4
<i>Loxia c. curvirostra</i>	4	3	<i>Anthus t. trivialis</i>	4	—
<i>Fringilla c. coelebs</i>	8	12	<i>Parus atricap. borealis</i>	1	—
<i>Anthus t. trivialis</i>	2	4	<i>Motacilla flava</i>	—	1
<i>Certhia f. familiaris</i>	1	—	<i>Phyllosc. collyb. abiet.</i>	1	—
<i>Parus a. ater</i>	—	1	<i>Ph. trochilus acredula</i>	11	9
<i>P. atricapillus borealis</i>	3	2	<i>Sylvia borin</i>	10	2
<i>Regulus r. regulus</i>	—	2	<i>S. a. atricapilla</i>	1	—
<i>Phyllosc. collyb. abiet.</i>	7	4	<i>S. c. communis</i>	8	5
<i>Ph. trochilus acredula</i>	8	7	<i>S. c. curruca</i>	1	1
<i>Sylvia borin</i>	1	2	<i>Turdus musicus</i>	1	—
<i>S. a. atricapilla</i>	2	1	<i>Saxicola r. rubetra</i>	1	5
<i>S. c. curruca</i>	2	—	<i>Micropus a. apus</i>	1 ¹⁾	—
<i>Turdus ericetorum phil.</i>	1	—	<i>Dryobates m. major</i>	1	—
<i>T. musicus</i>	—	1	<i>Falco t. tinnunculus</i>	—	1
<i>Erithacus r. rubeculus</i>	4	7	<i>Columba p. palumbus</i>	—	2 ¹⁾
<i>Dryobates m. major</i>	—	1	<i>C. oenas</i>	1 ¹⁾	—
<i>Cuculus c. canorus</i>	—	1			
<i>Buteo buteo zimm.</i>	1 ¹⁾	1 ¹⁾			
<i>Columba oenas</i>	1	—			

Linturikkain paikka ja oikea ornitologin keidas Juksovassa oli jo usein mainittu Jussinmäki. Sen itä- ja koillisrinteen alaosa oli mitä rehevintä AT:n lehtoa (puina leppää, haapaa, koivua ja vaah-
teraa, ruohoina mm. *Paris*, *Listera ovata*, *Polygonum bistorta*, *Aco-
nitum septentrionale*, *Chrysosplenium*, *Filipendula ulmaria*, *Gerani-
um silvaticum*, *Conioselinum vaginatum* ja *Stachys silvaticus*), ylä-
osa taaskin oli ollut Konetsin koulun komeata puistoa (32-metrisiä
kuusia, lehtikuusia, poppeleja, tammia, lehmuksia ja saarnia, siree-
nejä ja siperialaisia hernelpeitä). (Kuva 6.)

¹⁾ Lennossa linjan yllä.

Kuva 6. Jussinmäen linturikas metsärypäs Juksovan kaakkoispuolesta katsottuna. — Valok. E. Jutila 26. VI. 43.

(Kulturgelände an dem Juksova-See.)

Yllämainitussa itärinteessä (n. 4 ha) pesi *Sturnus vulgaris* (useampia pareja), *Carpodacus erythrinus* (5—6 paria), *Fringilla coelebs* (useita pareja), *Anthus trivialis* (ainakin 1 pari koulun puistossa), *Parus atricapillus borealis* (1 pari), *Lanius collurio* (1 pari), *Muscicapa striata* (ainakin 5 paria), *M. hypoleuca* (1 pari), *Phylloscopus sibilatrix* (1 pari), *Hippolais icterina* (2 paria), *Sylvia borin* (2 paria), *S. atricapilla* (1 pari), *S. curruca* (useampia pareja), *Turdus pilaris* (useita pareja), *T. musicus* (useampia pareja), *Phoenicurus phoenicurus* (ainakin 2 paria), *Luscinia luscinia* (1 pari), *Dryobates major* (1 pari) ja *Lynx torquilla* (1 pari). Mäki oli siis lintujen suosiossa, ja tämä siitäkkin huolimatta, että vihollisen tykistö tuli oli turmellut sen jo hyökkäysvaiheen aikana ja silloin tällöin runteli sitä vielä molempina havaintokesinä. Kauas näkyvänä tummine kuusineen ja korkealla olevine lehtikuusineen se oli omiaan houkuttelemaan luokseen runsaasti satunnaisiakin vieraita sekä muuttomatalla olevia, kuten lajiluettelosta jo on käynyt ilmi.

Zusammenfassung¹⁾: Über die Vogelfauna der Gegend von Juksova im Syväri-Gebiet (60° 56' N, 35° E). Die Gegend ist überwiegend ein Einödengebiet, nur das Tal des Flusses Syväri (Swir) sowie die Umgebung des Sees Juksova sind bebaut. Die Wälder sind zum grössten Teil von guter — mittelmittler Bonität („Hainwälder“ bzw. „frische Heidewälder“), wirklich schlechtwüchsige Wälder kommen gar nicht vor. Die

¹⁾ Von der Redaktion.

Hainwälder sind Laubwälder oder Laub-Nadelmischwälder, die Böden mittlerer Bonität sind überwiegend von Mischwald beholt, reine Nadelwälder sind selten. Die Moore sind teils von obligotrophen teils von eutrophen Typen. Die bebauten Felder haben stark mit Gebüsch verwachsene Ränder und Entwässerungsgräben.

In dem systematischen Verzeichnis sind die nicht brütenden Arten mit einem * hervorgehoben, Arten, deren Brüten unsicher ist, mit einem (*). Die Tagesangaben, die bei einigen Arten ganz am Ende stehen, stellen Erstbeobachtungen im Frühling (in einzelnen Fällen auch herbstliche Letztbeobachtungen) dar.

Von der quantitativen Zusammensetzung des Vogelbestandes geben 4 Aufnahmen mit der Linienmethode (Breite des Taxierungsstreifens 20 m) eine gewisse Vorstellung (S. 13). Die 4 Aufnahmen beziehen sich auf folgende Biotypen: I (3 km): Hainartiges Laubgebüsch und junger Mischwald. — II (3 km): Fichten-Espenbeherrscher mittelalter Wald von mittlerer Bonität. — III (2,8 km): Hainartiges Gebüsch. — IV (1,8 km): Gebüschreiches bebautes Feld.

Om utrotade fågelarter och orsakerna till deras utdöende.

PONTUS PALMGREN.

Utrotningen av en djur- eller växtart är ur naturvännens känslöbetonade synpunkt djupt sorglig, så mycket mera om den är följden av kortsynt vinningslystnad. Även vetenskapsmannen ser med beklagande och vemod dödskorset efter ett artnamn, tecknet på att en utvecklingslinje brutits för att aldrig kunna upprepas. Men ur biologisk synpunkt är utdöendet ingalunda någon särdeles märklig naturföreteelse, snarare tvärtom: Arten sällar sig till de otaliga former som under djur- och växtvärldens utvecklingshistoria dött ut till följd av ändrade klimatförhållanden, geologiska omvälvningar, framträdandet av bättre anpassade konkurrenter eller effektivare rovdjurstyper, till vilka sedan några hundratusen år även människan sällat sig.

Det erbjuder likvisst ett betydande intresse att taga en överblick över de fågelarter som under naturvetenskapens tid utrotats av människan och att söka utröna de faktorer som varit orsaken till att de dukat under vid kulturmänniskans uppträdande på arenan. Följande framställning måste redan av utrymmesskäl få karaktären av en skizz; dessutom saknas viktiga källskrifter i våra bibliotek.